

nedošlo. Práce autorova není dogmatická, nýbrž stopuje poměry církevního majetku po stránce vnitřní, odkrývá hybné síly, které vedly v Itálii k boji mezi státem a církví, podává tudíž obraz z novějších právních dějin italských.

Henner.

Právo civilní.

JUDr. Jos. V. Bohuslav: Sbírká příkladů žádostí, usnesení a zápisů knihovních. Čtvrté vydání. V Praze 1911. Nákladem vlastním.

Málokterá kniha došla takového úspěchu jako spisek Bohuslavův. V rozšířeném vydání vychází nyní po čtvrté. To svědčí více o jeho upotřebitelnosti než nějaké doporučení v literárním posudku. Je určen pro praxi, která v něm vydatnou pomůcku uvítala. Úkolu tomu slouží i jeho rozdělení. Nejdříve jsou zde povšechné předpisy (5—52), pak 242 vzorců soudních podání a usnesení z knihovního práva (53—305) a konečně dodatek o knihovních zápisech a jich potvrzeních (305—321). V knihovních předpisech probírá autor nejprve příslušnost ve věcech knihovních, zevní formu a obsah žádostí knihovních, pak vyřizování žádostí knihovních, opravné prostředky a předpisy poplatkové. Jednotlivé oddíly tyto mají ještě příslušné pododdíly. Vzorce systematicky seřazeny nejsou, ač fakticky jakýsi systematický pořad se v nich objevuje. Vzorce, týkající se totiž nějakého institutu, následují za sebou. Vzorce mají v první řadě sloužit běžné praxi pro poučení začátečníků. Než jsou i zde exotičtější věci, tak na př. vojenské kauce, fideikomissy, zápisy demoličních reversů nebo zápisy dle zákona o selské posloupnosti a p. Vhodně jsou zde také umístěny tabulární vzorce exekuční. Spisovatel ovšem nemohlo tanouti na mysli všechny možné vzorce vyčerpati. Chtěl asi uvést to nejobyčejnější, a jen někde, jak dotčeno, i to vzácnější. Z běžné praxe doporučovalo by se pro nové vydání pojmouti také některé vzorce pro výmazy výměnků po třech letech a před třemi lety po úmrtí výměnkáře, na základě úmrtních listů neb výmazných prohlášení dědiců, případně i vzorce pro výmazy útrat pohřebních. Vzorec č. 46 o využití a překročení úvěru považujeme za pochybený. Při vtěleném úvěru převádí se zde zástavní právo na skutečně vzešlou pohledávku. Konstruuje se tedy jakási hypotekární sukcesse. Správně má se poznamenati vykonatelnost skutečně vzešlé pohledávky. K upotřebení knížky slouží rejstřík. Pro nové vydání doporučoval by se vedle toho ještě nějaký systematický přehled.

Dr. M. Stieber.

Právo obchodní.

O patentní licenci podle rakouského práva soukromého. Napsal Dr. Arnošt Wenig. V Praze 1910 (nákladem vlastním). Str. 85.

Obor patentního práva, v literatuře naší posud jen skrovně vzdělávaný, obdařen koncem loňského roku monografií, věnovanou patentní licenci, ústavu to právnímu jak theoreticky zajímavému, tak i prakticky významnému; v doktríně jest již sama právní povaha licence patentní

spornou, tím větší různost seznáváme v zodpovídání jednotlivých otázek pozitivní normou neupravených, v praxi pak jest patentní licence velmi důležitým prostředkem pro hospodářské využití vynálezu vůbec. Pro tento význam problému naznačeného spolu pak se zřetelem k celkové vnitřní hodnotě spisu pokládáme za účelno, blíže k obsahu jeho přihlédnouti.

Po stručném úvodu, vytýkajícím hospodářskou funkci patentní licence — jakožto prostředku, uskutečňujícího přechod vynálezu ze služeb vynálezce samého ve služby vyššího hospodářského celku — přistupuje autor ku vlastnímu soustavnému výkladu, jež rozděluje ve čtyři oddíly.

V odd. I., věnovaném „Právní povaze patentní licence“, podává nejprve ve stati A. stručnými rysy přehledný obraz o názorech doktrinou o právní povaze licence zastávaných, načež — vycházející z polemiky s Em. Adlerem, spatřujícím v licenci právo obli-gační — podjímá se ve stati B., jak praví: „Pokusu vlastního výkladu“. Upozorňuje na to, že tvůrci zákona, jak motivy dosvědčují, neměli na mysli licenci jako ustálený typ právní, a poukazuje k hospodářské povaze licence, vyžadující stability, jakouž charakterisují se poměry věcněprávní.

S exegetickou, jak uznati dlužno, obratností čelí Adlerově výkladu opírajícímu se o protiklad odst. 1. a 2. v §u 23. pat. zák., rozváděje, že slova prvního odstavce §u 23. „čímž práva ta stávají se účinná naproti osobám třetím“ nejsou jen tautologií, nýbrž zdůrazňují oproti znění návrhu z r. 1894, že věcných práv na patentu lze vůbec nabyti jen vkladem v rejstřík, tu však působí proti všem, i těm, kdož o nich nevěděli. Licencí naproti tomu nabyti možno — což jest výjimkou vůči odst. 1. — též způsoby mimorejstříkovými, arci však nepůsobí licence ty, pokud vloženy nejsou, proti třetím bona fide jednajícím osobám.

I spatřuje tedy autor v licenci právo věcné na patentu, užívaje tu arci slova „věcné“ nikoli ve běžném smyslu („ius in re, Sachenrecht“), nýbrž patrně, jak se z další souvislosti podává, ve smyslu práva záležejícího v bezprostředním ovládnutí jakéhos objektu, ať tělesného, ať netělesného, tedy asi ve smyslu terminů „dingliches Recht“ v širším pojetí (srv. na př. Krainz-Pfaff-Ehrenzweig: System I. § 34.) nebo „Herrschaftsrecht“ (srv. Tuhr: Allgem. Theil des d. bürgerl. Rechts 1910, str. 62). Bylo by se zajisté doporučovalo, aby autor, nezvolil-li zcela běžného významu terminů technických, již z počátku jasně vytknul, v jakém smyslu jich chce užívati. Totéž platí o názvu „právo immateriální“, hned v zápětí (str. 17) použitém. Narážíme zde na nejasnost: Praví-li autor, že rozhodnutí otázky, „zda-li tu (t. j. při licenci) není snad právo jen quasivěcné, immateriální“, „souvisí s jinou velmi spornou otázkou, totiž zda jest vůbec možno, aby právo, v našem případě patent, bylo předmětem jiného práva subjektivního“, nelze k tomu zajisté přisvědčiti, pokud terminu „právo immaterialné“ nepojímáme v nějakém zvláštním, zde blíže nevytčeném smyslu; neboť nechť již dojdeme v poslední otázce autorem položené (t. j. o možnosti práva na právu) k výsledku negativnímu, povždy zbývá jakožto pojetí

pak nejbližší na snadě jsoucí povaha licence, jakožto práva poskytujícího výkon, tedy ovládání v y n á l e z u, tedy zase jakožto práva ku statku nehmotnému, práva to ve běžném smyslu „immateriálního“.

Ve statí nadepsané větou jím prokazovanou: „*L i c e n c e j e s t v ě c n ý m p r á v e m n a p a t e n t u* (Příspěvek k nauce o právu na právu)“, přistupuje autor k úvaze, co jest předmětem licence jakožto práva věcného. Nejprve tu předesílá na str. 17—24 „Kritický přehled příslušné literatury“ ku problému „práva na právu“, při čemž ohraničuje si jej se zřetelem k účelu práce na otázku práv na právech cizích (str. 18). Nejstarší literární pokusy shledává tu v oboru práva zástavního. Přihlédá předem ku stanovisku *Sohmově*, *Bremerově* a *Pfaffově*, kteří vesměs uznávají možnost práva na právu. Zejména zabývá se při tom teorií o proměně práva ve případě derelikce věci zastavené, zaujímaje k ní zamítavé stanovisko, stejně jako též ku *Bremerově* analogickému vztažení zásad o specifikaci na vytčený případ. Sdílí tu názor *Exnerův*, pokud tento dovozuje nemožnost věcného práva na právu věcném. Naproti tomu nesdílí jeho stanoviska, pokud jde o právo na pohledávkách, obra- ceje se zejména též proti výkladům *Hanouska* a *Mansbacha* o zástavním právu resp. usufruktu na pohledávkách.

Podav přesnou formulaci důsledků, dovozovaných zastanci theorie o k o n s t i t u t i v n í s u k c e s s i, přechází autor v polemickou kritiku názoru toho. Tak vytýká theorii této již jako zásadní, logickou chybu, že ignoruje rozdílnost postavení, v jakém jest zřizovatel práva jsa k věci v přímém poměru (na př. vlastník), vůči případu zřízení práva v základě poměru nepřímého (jako věřitel). Rozhodující význam dlužno dále přiznati poukazu autorově k hospodářskému kritériu usufruktu a zástavního práva, totiž k neodvislosti požitku resp. jistoty, momentu to, jemuž odpovídá absolutní povaha těchto práv; povaha tato však ruší se teorií konstitutivní sukcesse, dle níž usufruktus resp. zástavní právo má po případě jen obligatorní účinky.

V referující poznámce o stanovisku občanského zákona německého jest výrok, že redaktoři „spokojili se čistě rationalistickou úpravou, ponechávajíce theoretické řešení pravovědě“, jak se zdá, nedosti přiléhavým ku vlastní myšlence autora, jenž tu chtěl asi říci, že dali se vésti zřetelem přiměřenosti praktické. Stručně dotýká se posléze spisovatel literárními odkazy též názorů pro rakouské občanské právo v tom směru vyslovených.

V oddílu podávajícím „pokus vlastního řešení otázky“ vychází autor z polemiky *Pfaffovy* (v *Grünhutově* časopise, sv. 1.) s názorem *Exnerovým*. I podotýká, že oba došli vývody po stránce logické bezvadnými přece k důsledkům s hlediska praktické potřeby chybným. Podává tu pak nejprve kritiku methodického postupu obou uvedených protilehlých názorů, docházejí tím k vytčení methodologického východiska vlastního.

V těchto výkladech proniká význačně spekulativní sklon i nadání autora. Bystře vystihuje stránky, objevující se mu jako slabiny metody odpůrců a formuluje si zásadní východisko pro úvahy vlastní. Jest v podstatě toto:

a) Analýze pojmu práva na právu musí býti provázena srovnáním s jinými zjevy hospodářského života a právního řádu již známými neb aspoň méně pochybnými;

b) otázku řešiti jest pro každý druh panujícího a každý druh podrobeného práva zvláště; varovati jest se generalisace;

c) při konstrukci vyjítí jest z obsahu práva panujícího (tedy toho, kteráž se zřizuje).

Formulovav tyto — methodologicky zajisté správné — věty, klade si pro vlastní úkol svůj nejprve dvě všeobecné praejudiciální otázky:

α) jest subjektivní právo pouhým abstraktem?

β) mohou býti předmětem práv jen zjevy, jež smysly vnímati možno?

Co do první otázky, zabývá se předem *Exnerovým* názorem, dle něhož subjektivní právo jakožto moc vůle, jsoucí pod sankcí právního řádu nemůže býti samo zase předmětem podobné moci vůle; „moc může jinou moc zcela nebo z části p r o s t ř e d e č n ě ¹⁾ zrušiti, stíhající buďto majitele moci nebo předmět“; pokud A vládne, nevládne již B, nikdy však neovládá A moc B-ovou, nýbrž buď B samotna neb objekt posud tímto ovládaný.“ Práva, římské „res incorporales“, jsou jen „Gedankendinge“, „Begriffsdinge“ (*Exner*, str. 18, 19); rozšiřující okruh své moci, nenarážíme na ně, nýbrž jen na věci a na lidi.

Tomuto názoru *Exnerově* vytýká autor dvojí: j e d n a k že ignoruje okruh zjevů, kteréž sice nelze smysly vnímati, jež však nicméně nelze odkázati mezi pouhá abstrakta (jako příklady uvádí tu energii v různých zjevech jejích: síla magnetická, odstředivá, elektrická, přitažlivost); j e d n a k vytýká, že *Exner* vychází z kusé definice subjektivního práva, jež není jen uznanou vůlí osoby, nýbrž, jak autor praví, v první řadě poměrem člověka k jistému zjevu vnějšího světa, čímž již vyloučeno jest, aby bylo něčím jednostranně v mysli lidí existujícím, pouhým pojmem. I pokládá autor za to, že nemůžeme vyhnouti se uznání jisté objektivní stránky subjektivního práva.

V příčině otázky druhé, t. j. zdali předmětem práv mohou býti jen zjevy, které můžeme vnímati smysly, dochází — poukazem ku konání lidskému jako předmětu práv, jakož i k poměru, jak praví, „majetnictví“ elektrického proudu — k výsledku, že i v ě c i s m y s l y n e v n í m a t e l n ě mohou býti předmětem práva, a to, jak dedukuje dále, tenkráte

α) když poskytují zvláštních požitků odlišných od užité hodnoty hmotných sídel jejich nebo přesahujících tu hodnotu, jakož i

β) když právní moc nad hmotnými zjevy, k nimž věci smysly nevnímátné²⁾ jsou upoutány, jest nemožnou neb nestačí k zajištění spotřeby zvláštní hodnoty těchto věcí (str. 27).

Získav tím, jak praví, pro nauku o předmětu práva negativní poučku, že možnost fysického opanování není typickou známkou předmětu práva, přistupuje autor k rozhodnutí otázky, vlastní jeho úkol tvořící, zda jest

¹⁾ Toto slovo vypadlo nedopatřením tisku při citaci názoru *Exnerova*.

²⁾ Patrnou chybou tisku uveden ve spisu opak: „vjmátné“.

předmětem věcných práv užívacích — tedy speciálně také licence — patent či vynález.

Se zřetelem k obsahu věcných práv užívacích mohou tu jakožto jich předmět přijíti v úvahu pouze věci, mající užitnou hodnotu. Tázeme-li se pak, zda může býti předmětem tímto i právo věcné, odpovéděti jest, že nikoli: právo věcné jako takové nemá zvláštní užitkové hodnoty; působnost práv odvozených promítá se zde na hodnotu jejich objektu. Za důkaz, že právo věcné není samo hodnotou, nýbrž jen poměrem k hodnotě, uvádí, že na místě vlastnictví uvádí se při inventuře jmění předmět vlastnického práva.

Nemajíce zvláštní užitné hodnoty nejsou tedy věcná práva objektem práv panujících, nýbrž tato mají za objekt věc samu.

Práva t. zv. immaterialná bývají převážně konstruována jako práva absolutní, jichž předmětem jest idea technická neb umělecká. Idea o sobě však nemůže býti — jak autor blíže dovozuje — předmětem vůle resp. moci; i pokládati jest práva immaterialná za výlučná práva „předsevzítí hospodářskou činnost, ovládanou určitou ideou; předmět těchto práv jest určen genericky, jsou jím všechny zjevy vnějšího světa, kterým jednotná myšlenka vtiskla jednotný druhový ráz“. (Str. 30.)

Tato definice práv immaterialných, kteráž připomíná do jisté míry stanovisko *Schusterovo* (Wesen des Urheberrechts), k níž však autor — jak již z celé souvislosti jeho myšlenkového postupu plyne — dospěl samostatnou prohloubenou úvahou — vyžadovala by arci k plné průzračnosti ještě jakéhos doplnění. Čtenář se tu zajisté bude tázati: V čem záleží ono „generické určení předmětu“, onen „jednotný druhový ráz, kterýž byl zjevům vnějšího světa jednotnou myšlenkou vtištěn“? Zde by se bylo doporučovalo, aby autor alespoň některými příklady z oboru immaterialných statků konkrétněji osvětlil definici ryze abstraktní. Do jisté míry možno si arci učiniti konkrétnější obraz o autorově pojetí práv immaterialných z následující hned věty, kdež se praví, že „od práv věcných liší se práva ta ještě tím, že věcná práva chrání toliko spotřebu³⁾ stávajících statků, práva o určitou myšlenku se opírající pak též vznik statků nových.“ Zřetelněji by se myšlenka autorova dala snad formulovati v ten smysl, že předmětem práva immaterialného jsou jednak produkční, jednak užitné vztahy v příčině statků vyjadřujících onu tvůrčí ideu technickou resp. uměleckou.

Speciálně při patentu jde o právo, jehož předmětem jsou objekty, ideu stělesňující, nikoli v prostém užívání k úkoji vlastních potřeb, nýbrž teprve ve výhradném zužitkování podnikatelském. Co jest zde věcí plodnosnou? Ani idea sama, ani výrobky, ani podnik sám, nýbrž pouze výlučné právní postavení oprávněného v produkci národní — právní poměr zvaný patentem (str. 31). Patent jest tedy věcí užitky nesoucí, jest předmětem práv užívacích, tudíž také předmětem patentní licence. Licenciář jest oprávněn těžiti z patentu výkonem jeho.

³⁾ Zajisté sem náleží nejen konsumpce, nýbrž i užívání.

V poslední (třetí) stati oddílu I., nadepsané „*P a t e n t n í l i c e n c e j e s t d r u h e m r e á l n é s l u ž e b n o s t i*“, označuje autor licenci jako realnou služebnost „*průmyslu a obchodu*“, mající s realnými služebnostmi občanského práva společná kritéria: jednak vázanost na určitý objekt majetkový (podnik), jednak negativní stránku, že není právem výlučným.

Absolutně působící výlučnost licence autor vůbec neuznává. Přenechá-li se dle ustanovení § 20. pat. zák. užívání vynálezu s vyloučením ostatních osob, pojímáti jest to po názoru autorově pouze jako relativně — *inter partes* účinnou úmluvu, mající v případě další licence přes to udělené za následek jen náhradní závazek majitele patentu za škodu konkurencí vzniklou.

Blíže neodůvodňuje autor tohoto pojetí svého, ač by bylo bývalo na místě, aby tu zaujal stanovisko vůči názorům právě pro rakouské právo absolutní účinnost výlučnosti zastávajícím (zejména Em. Adler). Že doktrína práva německého většinou kloní se ku stanovisku jen relativní výlučnosti, lze zajisté vysvětliti tím, že německý zákon patentní vůbec opory pro absolutní výlučnost nepodává. Jinak jest tomu však v právu rakouském, kde cit. místo §u 20. zák. pat. („*mit oder ohne Ausschluß anderer Benützungsberechtigter*“) objevilo by se nám, akceptujeme-li výklad autorův, jakožto pleonasmus rázu takového, že jej sotva lze v zákoně předpokládati.

Vytknuv ještě rozdíly vyznačující licenci vůči služebnostem realným (objektem panujícím: „*res*“ jest podnik; menší odvislost od panujícího podniku), zmiňuje se též o možnosti zřídit licenci jako ryze osobní právo, nebo naopak jako právo volně převodné. V pochybnosti však pokládáti jest licenci vždy za realnou. Výklad stati této zakončuje autor otázkou o aplikabilitě norem občanského zákona na licence. —

V oddíle II. věnovaném výkladu o vzniku licence, zabývá se autor, podav přehled jednotlivých důvodů vzniku, nejprve sub A. licenci dobrovolnou, na smlouvě založenou. Různí tu ve smlouvě o licenci dvojí právní jednání: a) obligační smlouvu o zřízení licence, b) věcnou smlouvu, již strany realizují smlouvu výše uvedenou. Z dalšího hned výkladu dá se souditi, že autor tu měl na mysli různění obligační a věcné stránky zřizovací smlouvy, jak jest v doktríně při smlouvách o založení věcných práv běžným. Obligační smlouvu licenční prohlašuje autor — následuje v tom Em. Adlera (Grünhutův časopis, sv. 27.) — za kontrakt zvláštní (str. 35), v pochybnosti za úplatný (str. 36). Povyšuje tedy autor účel zřídit licenci na samostatnou kausu; arcí zmiňuje se (str. 36, 37) též o zřízení licence donationis, emptionis causa atd., dodává však, že musí strany přičísti si nepříznivé následky, které vzniknou tím, že ten který poměr kontraktní neodpovídá „*hospodářské povaze licence*“.

Vytknuv případy t. zv. licenci nevlastních (zřeknutí se práva stíhati porušení patentu, smlouva o výkonu patentu), uvádí (str. 37), že: užily-li strany označení „*licence*“, nutno v pochybnosti míti za to, že chtěly zřídit vlastní věcnou licenci; slovy k tomu připojenými „*opak musí býti v každém*

jednotlivém případě prokázán“ zajisté nechtěl autor vysloviti než prosté použití obecných norem vykladacích.

Právem prohlašuje autor dále — v souhlasu s Munkem (41) — za přípustno též zřízení licence výhradou při zcizení patentu.

Poznámky bližší vyžadují výklad autorův o stranách smlouvy licenční, spec. o zřizovateli licence.

Dotknuv se otázky, že také usufruktuář může licenci zříditi, uvažuje blíže, s jakým účinkem, zejména zdali zánik usufruktu má za následek i zánik licenci usufruktuářem zřízených. Autor tu dovozuje, že — pokládáme-li za předmět usufruktu vynález jako *res incorporalis* — nevyhneme se důsledku zániku licenci, důsledku to jsoucímu v odporu s hospodářsko-politickým požadavkem stability poměrů licenčních. Jinak jest tomu dle názoru autora, pokládáme-li za předmět usufruktu právo patentní; i když usufruktus zanikne, neztrácí licence předpoklad své existence, kterýmž jest patentní právo, nikoliv — jako dle názoru prvního — usufruktus. — Jest tu však arci na pováženou, zdali vůbec možno účinky výkonu patentního práva usufruktuářem připustiti přes časové meze jeho usufruktu? Nepřichází tím autor v rozpor se zásadní povahou služebností jakožto práv sloužících k zabezpečení zájmů individuálně vymezených a s právním důsledkem povahy té, jenž při osobních služebnostech na jevo vystupuje nepřevodností jejich *quoad jus*?. Dostačí k takovéto úchylice od obecně uznaného tohoto principu — ovněž v hospodářských potřebách založeného — požadavek stability poměru licenčního? Kdo nabývá licence od usufruktuáře patentu, může zajisté míti zřetel k tomu, že usufruktuář jest jen dočasným jeho uživatelem a zbývá tu zpravidla zajisté prostředek dohody s majitelem patentu, má-li býti docíleno licence přes meze usufruktu sahající. Zřetel pak k usufruktuáři, aby snad více těžiti mohl z patentu licencemi i přes dobu usufruktu působivými, rovněž rozhodným nebude, vždyť bez toho by — jak též autor naznačuje — s hlediska právě jeho názoru po zániku usufruktu musilo nastati vyrovnání mezi bývalým usufruktuářem a majitelem patentu v příčině úplaty za zřízené licence.

Pokud jde o osobu *licenciáře*, uvádí autor (str. 40), že „bude uchazečem o licenci a potom licenciářem vždy jen majitel nějakého podniku“, poněvadž uskutečňování — přesněji řekli bychom používání — vynálezu, které neděje se způsobem podnikatelským, nevyžaduje svolení majitele patentu. V průměrných případech tomu zajisté tak bude, ale stejně jako nelze říci, že by majitelem patentu mohl býti vždy jen podnikatel, nelze zajisté — a to ani fakticky — pokládati vlastnost podnikatele za subjektivní podmínku pro právo licenční.

Pojednav pod lit. B. o licencích jednak vyvlastněním zřízených (§ 15. pat. z.), jednak t. zv. nucených (§ 21.), pod lit. C. pak o licencích, „ze zákona“ vycházejících (§§ 10., 11.), obrací se pod lit. D. k t. zv. *rejstříkovému vydržení* licenci, případům to, upraveným v §§ 28. a 29. pat. z. *in fine*. Právem zde *de lege ferenda* zastává názor E. Adlerem již pro platné právo hájený, aby za podmínek stejných uznalo se „vy-

držení“ ono také pro majitele patentu resp. věcných užívacích práv na patentu potud, že by práva svá jako licence vydrželi.

V příčině podmínek vydržení rejstříkového přidržuje se autor zejména názorů E. Adlerových; bližší zřetel měl při tom věnován býti též negativní podmínce, že licence nesmí stížena býti poznámkou sporu, a to tím více, že E. Adler se podrobně zabývá pochybnostmi zde vznikajícími. Zajisté, že by byl pak autor došel k jiné formulaci, než kterou podal ve větě: taková poznámka vydržení „staví“. Máme za to, že poznámce sporu o sobě nelze ani stavěcí ani přitrhovací účinek přiznati; poznámka zabezpečuje pouze publicitu návrhu na prohlášení nullity patentu resp. odnětí jeho, kterýžto návrh sám jest aktem „vydržení“ licence přetrhujícím.

Z řady detailnějších pochybných otázek k instituci rejstříkového vydržení licencí se poutajících dotýká se autor v zakončení stati této též obligačního poměru licenčního: tento přechází po jeho soudu zákonnou successí aktivně i passivně s udělitele na toho, kdo patentu dle §§ 28. resp. 29. nabyt.

V rozsáhlém III. oddílu projednává spisovatel pod souhrnným, v tom směru však nikoli přiléhavým titulem „O účincích udělení licence“ tyto materie: pod lit. A. „O licenci jako právu věcném“, pod lit. B. „O obligačních účincích udělení licence“, pod lit. C. „Jak lze licenci převáděti“, pod D. „O právní ochraně patentní licence“. Patrně, že se poslední dvě stati (C. a D.) vymykají ze soustavného rámce účinků „udělení“ licence. Věcně jest však látka v jednotlivé uvedené stati umístěna způsobem vyhovujícím systematické vědecké, tak že výtkka stihá tu pouze titul kapitoly té, nikoli obsahovou její soustavu.

V oddíle A. (O licenci jako právu věcném) přistupuje autor — zdůrazniv, že předmětem licence jest patent, pokud se výkonem jeho podnikatelsky uplatňuje myšlenka vynálezu (s vyloučením dalšího zřizování licencí) — k úvaze o vztahu, k němuž poutá zákon licenci alespoň v typickém jejím zjevu, totiž k úvaze o podniku.

Přihlédnuv blíže k názorům speciálně v literatuře rakouské vysloveným, podjímá se, jak praví, „pokusu o vlastní výklad“ pojmu toho, pokusu, jež dlužno nazvati bystrým a důmyslným. Podobně, jak již výše při úvaze o jeho východisku methodologickém shledáno, osvědčuje autor také v této stati snahu proniknouti k jádru věci bedlivou analýs psychologického postupu, vedoucího k činnosti podnikatelské.

Stručný sucus myšlenkového jeho postupu jest tento. Ideový podklad podniku, t. zv. myšlenka jeho, spočívá v plánu zbudovaném na poznání možnosti odbytu. Myšlenka tato má tedy ráz dílem poznání, dílem vytvoření duševního. V mezích poznání možnosti odbytu a jmění, jímž podnikatel vládne, upravití jest plán dle zásad hospodárnosti. V uskutečňování idey podniku různiti lze dvě studia: a) přípravu, t. j. organizaci produkčních prostředků; b) skutečné provozování, t. j. uvedení zorganizovaných produkčních prostředků v činnost. Přesvědčením, kteréž činností touto v obecněstvu se zakládá o nejlepší úkoji potřeb v podniku dotýčném, stává se poznání možnosti odbytu pojištěnou možností, podnik jest „za-

veden“ po stránce produkce i odbytu, stává se „závodem“. Činnost podnikatelova jest tu technickým a komerčním vedením podniku, kteráž jej charakterisuje jako principála a spojuje hlavní a vedlejší závody v jednotný hospodářský celek.

Kdežto tedy „podnik“ jest souvislá hospodářská činnost dle určitého plánu za účelem využití poznané možnosti odbytu, jest „závod“ souvislá hospodářská činnost, směřující k dokonalému využití pojištěné možnosti odbytu pomocí uskutečněné organisace produkčních prostředků.

Myšlenka podniku podléhá vývoji a změně. Podnik zůstává individuálně týž, není-li změnami porušena ideová a hospodářská souvislost jeho, t. j. pokud změny ony jsou jen rozšířením původních hranic podnikatelské činnosti.

Autor prohlašuje tedy podnik za „podobný životní poměr, jaký bývá základem immaterialných práv původcovských“. Nelze arci přiznati podnikateli výhradné právo uskutečňovati myšlenku podniku. Rozhodnými jsou tu při úpravě právní zájmy celku. V úpravě té jeví se dvojí tendence: 1. chrániti majitele podniku proti výstřelkům soutěže, 2. zachovati podniku, pokud možno, posici v soutěži dobytou. Pod hledisko prvé náleží normy zabezpečující individualisaci podniku, pod hledisko druhé normy, v nichž proniká atrakční stránka podniku. (V posledních těchto otázkách následuje autor výkladu referentova ve Randově Poctě 1904.)

Podnik jako ústav právní jeví se nám tedy jako souvislá činnost, směřující k využití myšlenky podniku, s níž pozitivní právo spojuje jisté právní účinky.

Patentní zákon předpokládá podnik takovýto v rozsahu nejširším, mnohem širším než zákon obchodní resp. živnostenský řád.

V další 3. stati části A. (oddílu III.) jedná autor o rozsahu licence, a to a) kvalitativním, kdež zabývá se důležitou otázkou t. zv. mlčky udělených licencí. Jde tu o problém, zdali resp. jak dalece v prodeji výrobku chráněného dlužno spatřovati udělení další licence prodejové resp. licence uživatí, jakož i zdali licence produkční obsahuje v sobě též licenci k prodeji a užívání. V doktríně se tu názory rozcházejí; tolik jest nesporno, že jest nutkavou potřebou nabyvatele výrobků těch chrániti, pokud by zachování práv těch bylo by pro subjekt jich zbytečným — nabyvatelům pak obtížným; z důvodů těch autor též — dovolává se „účelového momentu právního řádu“ a odkazuje k §§ 349. a 352. obč. zák., na myslí máje patrně jich tendenci — pokládá za to, že práva ona zanikají (str. 61). Rovněž dále praví, že „výrobek majitelem patentu prodaný vystupuje z hranic patentního práva a může býti na dále volně prodáván a užíván“. Stejně posuzuje i prodej v exekuční dražbě, jakož i ve případech §u 367. obč. zák., resp. čl. 306. obch. zák. Rozdílu nečiní rovněž, stal-li se prodej majitelem patentu či tím, kdo od tohoto dostal povolení k výrobě. Není pochybno, že tomuto rozřešení problému — v americkém právu hájenému a též Kohlerem přijatému — svědčí, jak již uvedeno, nutkavé důvody přiměřenosti; právnické odůvodnění však výsledku toho autorem podané

nezdá se nám býti dosti bezpečně založeným. Spíše možno oporu pro vhodné rozřešení problému hledati v ochraně důvěry, kterouž nabyvatelé výrobků chovají resp. chovati smějí v z e v n ě j š í s k u t k o v o u p o d s t a t u porízenou od majitele patentu resp. jeho licenciáře tím, že výrobky — bez výhrady nabyvatelům těm patrné — zcizil resp. k takovému jich zcizení, třebas i nepřímo přispěl. Ochrana taková dá se zajisté cestou analogie právní dovoditi z četných norem občanského i obchodního práva důvěru podobnou pro konkrétní případy chránících.⁴⁾

Z výkladu o kvantitativním, místním a časovém rozsahu licence upozorniti jest na správný názor autorem v souhlasu s doktrinou zastávaný, že licenciář má plnou volnost závod svůj rozšířiti:

Pochybnějším jest již, obmezuje-li autor licenciářovo právo dáti výrobky hotoviti v jiném závodu podmínkou, že nenáleží patentovaný výrobek do oboru závodu licenciářova. I kdyby tam výrobek náležel, ale na př. pro okamžitý nával práce jiné nemohla výroba v čas se provésti, zajisté, že by přípustno bylo výrobu tu na vlastní účet dáti provésti i v závodech cizích.

Druhá část oddílu III. „O obligačních účincích udělení licence“ zahájena jest výkladem ne zcela šťastně označeným: „O závazcích, plynoucích z p o v a h y smlouvy o licenci“.

Z úvahy o závazcích majitele patentu (recte zřizovatele licence) upozorniti jest na výklad o ručení za faktické a právní nedostatky (str. 65 násl.).

Sporno jest v doktríně, zda ručí majitel patentu za prohlášení jeho neplatným resp. za jeho odnětí. Autor přidává se k názoru *Kohlerově*, dovozujícímu závazek zřizovatele ku správě. Předem uvádí tu autor, že zřizovatel ručí za to, zřídil-li licenci na patentu cizím nebo neexistujícím; dále provádí pak stručnou aplikaci občanskoprávních předpisů o správě na právní resp. faktické vady, překážející použití patentu resp. výkonu licence. (Na str. 68 zůstalo v textu nesprávné číslo §u obč. zák.; měl tu asi uveden býti § 298.)

Ze závazků licenciáře uvádí autor předem povinnost k zaplacení úplaty („licenční premie“) s bližším zřetelem k různým způsobům platu resp. ku zvláštním podmínkám závazek ten upravujícím. Jen v poznámkách ku kapitole té (pozn. 184 *a + b*) dotýká se autor běžné otázky, jednak může-li licenciář naříkati patent, jednak smí-li licenciář rozšiřovati výrobky konkurující s předměty chráněnými patentem, na němž má licenci.

V další stati uvádí autor některé prakticky důležitější v e d l e j š í úmluvy, vyskytující se při smlouvě o licenci. Ve prospěch majitele jsou to zejména: úmluva o licenciářově povinnosti provozovací, o určitém označení výrobků, o určité kvalitě jich, o obmezení prodeje v příčině některých osob resp. určitých účelů, dále úmluva, již se licenciář vzdává žaloby nullitní resp. odnímací, úmluva, stanovící jeho povinnost stíhati porušení licence, dále sdělení majiteli patentu zkušenosti při výkonu patentu resp. docílená zlepšení vynálezu, posléze pak úmluva o placení po-

⁴⁾ *Wellspacher* (Vertrauen auf äussere Tatbestände 1906) zabývá se ex professo touto zásadou četnými normami v našem právu pronikající.

platků patentních licenciářem. Ve prospěch licenciáře vyskytují se zejména úmluva o vyučení licenciáře resp. jeho zřízců, o sdělení tajemství závodních nebo zlepšení, event. ve spojení s pactum de contrahendo o licenci na příštím dodatečném nebo samostatném patentu zlepšovacím. V souvislosti této zodpovídá autor též otázku, zdali má licenciář o sobě nárok užítí zlepšení vynálezu, a to záporně, v souhlase s doktrinou rakouskou a německou, při čemž však prohlašuje za přiměřenější opačné stanovisko francouzské pravovědy a doporučuje doplnit § 21. pat. zák. novým případem nucené licence ve směru tom. Rovněž co do práva licenciáře nařikati smlouvu licenční pro obmyslné zamlčení majitele patentu, že dospěl již ku zlepšení vynálezu, shledává v právu našem výsledek nedostatečný, se zřetelem k němuž odporučuje se de lege ferenda přijetí stanoviska pravovědy francouzské.

Část o obligačních účincích licenční smlouvy zakončena jest stručnou úvahou o *q u a s i k o n t r a k t n í m* poměru stran při licencích nedobrovolných.

Třetí část oddílu III. věnována jest *p ř e v o d u* licence. V příčině převodnosti licence sděluje autor názory doktriny, načež praecisuje stanovisko §u 22. rakouského zákona patentního, po jeho soudu praktické potřebě vyhovující.

Spojitosť s podnikem uznává autor v tom rozsahu, že má převod podniku povždy i bez zvláštního výslovného ustanovení stran nutně za následek i převod licence, není-li tu výslovného svolení k oddělení licence od podniku.

Otázky, kteráž zajisté není bez theoretického i praktického významu, zdali také obligační vztah licenční přechází převodem licence na nástupce, dotýká se autor jen letmo v pozn. 209; zde byla bližší úvaha a odůvodnění na místě, a ne pouhý odkaz na Kohlera a na opačný názor Kentův.

Velmi záslužným jest za to autorův výklad o *p ř e v o d u* podniku. Vycházeje z pojmu podniku jím precisovaného pojímá převod jeho jakožto akt, jímž se přenechává nástupci využití myšlenky podniku. Se strany nabyvatele třeba jest faktické činnosti, jež zjevně směřuje k využití tomu a to, jak praví autor, „především činnosti, směřující ke způsobení takového skutečného stavu, který umožňoval předchůdci produkci pro poznanou možnost odbytu“ (str. 77). Uskutečněním myšlenky sdělené vstupuje nabyvatel v poměr předchůdcův ke konsumentům; přesvědčení obecnstva o nejlepším úkoji potřeb udržuje se stejnou činností nového majitele podniku. Aby tomuto usnadněno bylo využívatí toho přesvědčení obecnstva, dovoluje mu — jak praví autor — „právní řád, aby na znamení, že výdělková činnost jeho jest jenom pokračováním činnosti předchůdcovy, užíval ve styku s obecnstvem týchž individualisačních značek, jichž onen užíval.“ Poznámání jest k tomu, že tímto zřetelem k zájmům nabyvatele závodu zajisté nemůže — a snad ani též neměl — býti vystižen legislativní účel norem upravujících individualisační stránku podniku; vždyť sem zasahuje také zřetel k ochraně zájmů předchůdcových, a to i nemajetkových (totiž individu-

alných ano i ideálních), spolu pak — jakožto hledisko konečně rozhodné — zřetel k zájmům obecným, totiž konsumentstva vůbec ve směru bezpečnějšího úkoje jeho potřeb.

Poslední část D. oddílu III. věnována jest „P r á v n í o c h r a n ě p a t e n t n í l i c e n c e“. Ochrana licenciáře vůči majiteli patentu resp. osobám na patentu věcně výlučně oprávněným, věnuje autor jen stručný odstavec. Bližší rozbor byl tu žádoucím, a to tím spíše, že autor již z počátku výkladů svých (viz str. 16 násl.) kladl důraz na věcnou povahu licence, t. j. na absolutní její působivost, pouze s výhradou poměru vůči bona fide jednajícím, nebyla-li licence v rejstřík zapsána. Speciálně dosah této výhrady a podmínky její mohl býti v této souvislosti blíže uvažén.

Podrobněji zabývá se spisovatel naproti tomu otázkou, přísluší-li licenciáři právo žalobní proti rušiteli p a t e n t u. Podav stručný přehled názorů v doktríně zastávaných, zodpovídá otázku souhlasně s Munkem kladně s logickým odůvodněním, že k výkonu práva podrobeného náleží též vznesení žaloby. Praegnantně a se svého zásadního stanoviska trefně poznamenává při tom: „Patent jest právem výlučným; licenciáři přísluší tedy nevýlučné právo k výkonu cizího práva výlučného.“ S výlučností licence při tom autor vůbec neoperuje, an jí absolutní účinnosti, jak výše již uvedeno, vůbec nepřiznává.

V posledním oddílu IV. přistupuje k výkladu o z á n i k u l i c e n c e. Vycházejí z analogického použití norem občanskoprávních — pokud to zvláštní povaha předmětu licence dopouští — uvádí autor jednotlivé důvody zániku. K podrobnější úvaze dává podnět případ zániku služebného p a t e n t u, a to speciálně zániku jeho zřeknutím se majitele patentu. Z principiálního názoru svého, že objektem podrobeným při licenci jest patent, nikoli vynález, dochází tu autor k výsledku, že zřeknutím se patentu práva licenční zanikají; arci stávají se tím, jak autor doznává, hříčkou majitele patentu.

Upozorniti jest při tom na polemiku autorovu s Em. *Adlerem*, jenž chce otázku tuto zodpověděti ze všeobecné zásady právní, dle níž zřeknutím zmařiti lze toliko právo vlastní, práv jiných však se zřeknutí nemůže do-
tknouti; i zůstává prý tudíž patent i přes zřeknutí se v platnosti, pokud jest stížen věcnými právy neb výlučnými licencemi. Výsledek tento shledává autor za správný, pokud jde o výlučná věcná práva na patentu (licenci výlučných s absolutní účinností neuznáváje), arci důvody jsou tu prý spíše rázu právnicky technického (obrat ne dosti jasný) nežli právnicky ethického. Důsledek jest tudíž dle autora — jemuž de lege ferenda se názor Adlerův zamlouvá — že zánikem patentu de lege lata zanikají i licence.

Posléze v zakončujícím výkladu zabývá se podrobněji otázkou, jaký účinek má na trvání licence z á n i k p o d n i k u. Se zřetelem k volnější spojitosti licence s podnikem, než jakou seznáváme při reálných služebnostech, soudí autor, že přes zánik podniku licence trvá dále.

Dotýká se pak dále případu, že licenciář vzdá se podniku, zamýšlí však založiti podnik nový, jiného druhu; i dovozuje — shledávaje tu ana-

logii s převodem licence na podnikatele jiného — že potřebí jest svolení majitele patentu, má-li licence užito býti v podniku novém.

Zanikl-li podnik, trvá přes to nejen licence jako právo věčné, nýbrž i obligační poměr stran: „chce-li se licenciář v tomto případě zbaviti závazku platiti nadále licenční praemii, musí se licence vzdáti“. — Tázati jest se tu: Dostačí k zániku závazku již o sobě jednostranný akt zavazzaného? Zajisté že nikoli; platí zde totéž, co ve případě zániku licence. Tu pak praví autor sám v posledním odstavci svých výkladů, že zánik licence zrušuje smluvní práva a závazky, pokud by trvání jich předpokládalo též další trvání licence. Zdali tomu tak jest, lze dovoditi, jak za to máme, pouze ze smluvní vůle stran, a jen s toho hlediska lze posouditi otázku o zániku závazků licenciářových při zrušení podniku resp. při odpadnutí licence.

Majíce podati souhrnný úsudek o obsahu stránce spisu, nemůžeme předem zatajiti, že práce vykazuje — s hlediska požadavků, jež zvyklí jsme klásti při soustavném monografickém zpracování thematu — jistou nestejnouměrnost. Jsou některé otázky významu theoretického i praktického, jichžto bližší rozbor v monografii o patentní licenci zajisté budeme hledati, jimž však autor nevěnoval pozornost zaslouženou. Sem náleží na př., jak již výše podotčeno, otázky o exklusivnosti licence, o přechodu obligačních účinků licenčního poměru na nabyvatele podniku, o neúčinnosti licencí v rejstřík nezapsaných vůči bona fide jednajícím osobám, o podmínkách zachování licencí dle § 28. a 29. posl. odst. pat. zák.; vůbec pak nenalézáme ve spisu na př. bližšího ohrazení licence (zejména pokud není reálnou) vůči usufruktu patentu, jakož i vůči právu předužívacímu dle § 9. pat. zák.

Nemůžeme-li se tudíž v těchto směrech zhostiti dojmů jisté kusosti, podává nám spis za to v jiných stránkách — a to právě v částech, věnovaných některým základním otázkám — methodicky založený důkladný rozbor vědecký, jímž získán právovědě v problemech dotčených nepopíratelně cenný dogmatický výsledek. Náleží sem výklady v oddílu I. a III., kdež zvláště v úvahách, věnovaných obtížným otázkám o předmětu licence, jakož i o pojmu podniku osvědčil autor bystrý a samostatný úsudek a sklon i nadání spekulativní.

Po stránce formální vyznamenává se spis stručností a kondensovaností slohu; někdy v tom směru zašel autor až příliš daleko, tak že narážíme i na místa těžce, až s újmou jasnosti stylisovaná. V jednotlivých případech znesnadněno rychlé porozumění též odchýlným od obvyklého smyslem, v němž užito vědeckých terminů bez vytčení této odchylky. Tyto nedostatky formální, k nimž se druží též některé smysl rušící omyly tiskové,⁵⁾ zajisté rádi při první publikaci omluvíme.

Končíce, vítáme autora vřele na poli literárním, chovajíce přesvědčení, že při své pílí a hloubavé důkladnosti zajisté se osvědčí jako zdárný vzdělavatel vědeckého oboru, jež si zvolil.

K. Herrmann-Otavský.

⁵⁾ Pro četbu spisu budiž upozorněno též na číslování poznámek na str. 82 a 83: místo čís. 208.—211. náleží tam čísla 217.—220.